

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

НАЙДА ДАНИЛО ІВАНОВИЧ

УДК 349.6(477)

**ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ШТУЧНО СТВОРЕНИХ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК
НА ЗЕМЛЯХ ВОДНОГО ФОНДУ В УКРАЇНІ**

12.00.06 «Земельне право; аграрне право;
екологічне право; природоресурсне право»

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2020

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

Роботу виконано в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент
Масін Віктор Миколайович,
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України
Носік Володимир Васильович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри земельного
та аграрного права

кандидат юридичних наук, доцент
Дейнега Марина Андріївна,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
доцент кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В. З. Янчука

Захист дисертації відбудеться «08» липня 2020 року о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.004.16 у Національному університеті біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15, навчальний корпус № 3, кімната 301

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національного університету біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 13, навчальний корпус № 4, кімната 41а

Автореферат розіслано «06» червня 2020 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. О. Панькова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Відповідно до ст. 14 Конституції України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, цією нормою закріплюється конституційні засади правового режиму одного з найважливіших природних ресурсів – землі.

Однак, технологічний прогрес, якого за останні десятки років досягло людство, дозволяє комплексно й по-новому розуміти сутність використання й залучення в господарській обіг природних ресурсів. Світовий досвід свідчить про активне використання штучних територій для будівництва різних об'єктів, чому сприяє не тільки економічна складова, але й питання охорони та збереження природних ресурсів від надмірної експлуатації. Проте, серед найпоширеніших проблем в останні роки в Україні слід відмітити чисельні порушення земельно-водного законодавства, серед них: забудова земель водного фонду із порушеннями законодавства; забруднення або засмічення водних об'єктів; відсутність встановлення меж водоохоронних зон та прибережних захисних смуг; не розробленість в установленому порядку проектів відведення земельних ділянок за їх призначенням тощо. Крім того, однією з найбільших проблем є розвиток і функціонування портів в Україні, через обмеженість їх територій для збільшення потужностей і конкурентоспроможності та неможливістю їх розширення, у зв'язку з відсутністю вільних земельних ділянок.

Не дивлячись на те, що Законом України «Про морські порти України» визначено поняття «штучно створені земельні ділянки», проте більшість вказаних проблем обумовлена, насамперед, відсутністю у правовому полі нормативного обґрунтування й закріплення порядку створення, використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду.

Такий стан законодавства негативно позначається на правовому регулюванні земельних правовідносин та фактично унеможливорює формування та використання вже створених штучних земельних ділянок на землях водного фонду. Внаслідок цього практична реалізація процесу створення та експлуатації таких земельних ділянок для розвитку портової інфраструктури неможлива. Враховуючи наведене, потребує окремого законодавчого визначення правовий режим штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду, що дозволить раціонально та ефективно використовувати природні ресурси України та сприятиме економічному зростанню нашої держави.

Сформульовані в дисертації теоретичні висновки спираються на результати досліджень таких вчених-правознавців у галузі земельного та екологічного права, як: В. І. Андрейцев, Г. В. Анісімова, Г. І. Балюк, А. Г. Бобкова, В. Л. Бредіхіна, О. А. Вівчаренко, А. П. Гетьман, В. К. Гуревський, В. І. Гордєєв, О. В. Донець, Т. В. Єрмолаєва, В. М. Єрмоленко, В. А. Зуєв, І. І. Каракаш, М. В. Краснова, В. В. Костицький, П. Ф. Кулинич, Т. О. Коваленко, Т. Г. Ковальчук, Н. Р. Малишева, В. М. Масін, Р. І. Марусенко, А. М. Мірошніченко, В. Л. Мунтян, В. В. Носік, В. В. Овдієнко, О. М. Пашенко, О. О. Погрібний, С. В. Розметаєв, А. К. Соколова, І. О. Середа, В. Д. Сидор,

Н. І. Титова, М. К. Черкашина, Ю. С. Шемшученко, В. В. Шеховцов, М. В. Шульга та ін.

Крім того, у дисертації використовувалися дослідження таких зарубіжних представників науки екологічного й земельного права, як М. М. Бринчук, О. К. Голиченков, В. К. Григор'єв, І. О. Іконицька, О. С. Колбасов, О. М. Колотинська, М. І. Краснов, О. І. Крассов, В. В. Петров, Д. О. Сіваков, О. М. Турубінер та ін.

Але, незважаючи на численні наукові роботи з проблем земельного та водного законодавства, на доктринальному рівні відсутні сучасні комплексні дослідження правового режиму штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду. Відсутність наукових розробок із зазначеної правової категорії, негативно впливає на регулювання земельних правовідносин за сучасних умов.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського національного університету імені І. І. Мечникова відповідно до плану наукових досліджень кафедри у процесі виконання держбюджетних тем: «Приватноправове регулювання суспільних відносин: традиції, сучасність, перспективи» (номер державної реєстрації 0113U002740, 2013–2017 рр.) та «Забезпечення прав і законних інтересів учасників правовідносин, що виникають у сфері приватного права: проблеми теорії та практики» (номер державної реєстрації 0118U004432, 2018–2022 рр.).

Мета та завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження – комплексне теоретичне розроблення поняття правового режиму штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду в сучасних умовах розвитку земельного законодавства; формулювання наукових висновків, а також надання пропозицій і рекомендацій з правового регулювання суспільних відносин у сфері використання та охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду України.

Досягнення мети дослідження забезпечувалося вирішенням таких завдань:

- розглянути історико-правові аспекти розвитку законодавства та правової доктрини щодо використання й охорони земель водного фонду;
- охарактеризувати правовий режим та склад земель водного фонду України;
- визначити суб'єктів прав на землі водного фонду України;
- розкрити правові проблеми визначення об'єкта правового регулювання штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду;
- визначити правові підстави виникнення, здійснення і припинення земельних прав суб'єктів на штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду;
- охарактеризувати зарубіжний досвід правового регулювання створення та використання штучних земельних ділянок;
- розкрити правове забезпечення охорони за використанням штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду;

– визначити правове забезпечення контролю за використання штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду.

Об'єкт дослідження – система суспільних відносин, що склалися в процесі створення, використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду.

Предмет дослідження – правовий режим штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду України.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить діалектичний метод пізнання явищ і процесів, застосування якого дало змогу дослідити суспільні відносини щодо створення, використання та охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду України, в їх єдності та взаємозв'язку з іншими природними ресурсами і явищами, проаналізувати динаміку розвитку законодавства у цій сфері. Метод аналізу та синтезу використано при аналізі правового забезпечення охорони та контролю за використанням штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду. За допомогою прийомів індукції і дедукції зроблено логічні умовиводи щодо особливостей правового режиму штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду, від часткового до загального, від окремих фактів до узагальнень і, навпаки, від загальних суджень до часткових висновків. При підготовці пропозицій щодо визначення поняття «штучно створена земельна ділянка на землях водного фонду» та правового режиму їх використання та охорони, внесення відповідних пропозицій до чинного законодавства України, застосовано метод моделювання. За допомогою формально-логічного методу дослідження проаналізовано норми чинного земельного, водного, екологічного законодавства, які є правовою основою використання та охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду, виявлено особливості правовідносин у цій сфері, здійснено формулювання визначень і висновків відповідно до мети дослідження. Застосування системно-структурного методу дозволило охарактеризувати систему органів виконавчої влади, які здійснюють правову охорону й державний контроль у зазначеній сфері та їх повноваження, розкрити склад земель водного фонду та їх класифікацію. Порівняльно-правовий метод використано для порівняльного аналізу правового режиму штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду України та інших держав, що дозволило виявити позитивний досвід правового регулювання в цій сфері. Для визначення історичних періодів становлення та розвитку правового регулювання використання та охорони земель водного фонду в Україні використано конкретно-історичний метод пізнання. Застосування прогностичного методу дало можливість спрогнозувати наслідки запропонованих пропозицій з удосконалення чинного законодавства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в дисертації вперше в науці земельного права України здійснено комплексне наукове дослідження теоретичних і практичних проблем правового режиму штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду України, спрямоване на вдосконалення чинного законодавства у даній сфері. Основний

зміст одержаних результатів, які мають наукову новизну і виносяться на захист, конкретизується в таких положеннях:

вперше:

- запропоновано юридичну категорію «штучно створена земельна ділянка на землях водного фонду» розглядати як прийом правової фікції. Застосування прийому правової фікції означає, що на штучно створену земельну ділянку розповсюджується (прирівнюється) правовий режим природної земельної ділянки водного фонду;

- обґрунтовано, що застосування правової фікції надасть можливість змодельовати правовий інститут формування, використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду із спеціальним правовим режимом та визнання таких ділянок в якості самостійного об'єкта земельних правовідносин, шляхом визначення їх площі, меж, присвоєння їм кадастрового номера та внесення інформації до Державного земельного кадастру;

- запропоновано розглядати поняття штучно створеної земельної ділянки на землях водного фонду як частини земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами, створену (наміту, насипану чи створену із застосуванням інших технологій) в тому числі й острови, на землях водного фонду, яка після її створення та формування у встановленому законодавством порядку, набуває правового статусу земельної ділянки, правовий режим якої прирівнюється до природної земельної ділянки водного фонду.

Спеціальне цільове призначення (функціональне та дозволене використання) штучно створеної земельної ділянки має визначатися виключно за умови відповідності такого використання основному цільовому призначенню категорії земель водного фонду, на якій вона створена та на яку поширюється визначений законодавством спеціальний режим господарської та іншої діяльності із дозволеним видом використання у межах земель водного фонду, що полягає у встановленні конкретних обмежень прав землевласників та землекористувачів, а також закріпленням спеціальних заходів комплексної правової охорони земель, вод та інших природних ресурсів, на підставі розробленої та затвердженої уповноваженими органами державної влади або місцевого самоврядування містобудівної документації та документації із землеустрою;

- встановлено, що під поняттям правового режиму штучно створеної земельної ділянки на землях водного фонду необхідно розуміти встановлений нормами земельного та екологічного законодавства особливий порядок використання штучно створених земельних ділянок землевласниками і землекористувачами з дотриманням спеціального режиму дозволеного використання, правові засади охорони та управління цих земель, а також встановлення спеціальної юридичної відповідальності за його порушення, що забезпечує охорону земель та водних об'єктів;

- для вдосконалення правового регулювання використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду запропоновано:

а) розробити та прийняти закон України «Про штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду», який би регулював засади та порядок створення, використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду, в тому числі в межах акваторії морських та річкових портів, для потреб будівництва, комплексного освоєння, оформлення дозвільної документації, порядку утримання, експлуатації, для розміщення портової інфраструктури й належного використання та охорони водних об'єктів;

б) розробити та прийняти на виконання Закону України «Про штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду» постанову Кабінету Міністрів України «Про порядок створення штучних земельних ділянок на землях водного фонду», яка має закріплювати підстави та процедуру створення штучних земельних ділянок, з моменту надання відповідної земельної ділянки водного об'єкта в користування для створення штучної земельної ділянки на землях водного фонду ініціатору створення, до моменту реєстрації такої ділянки у Державному земельному кадастрі;

удосконалено:

– історичний огляд розвитку та кодифікації правового регулювання використання та охорони земель водного фонду на території сучасної України, який можна розподілити на такі періоди: докодифікаційний період з часів становлення та розвитку звичаєвого та писаного права (з часу стародавніх поселень V ст. до н. е. до періоду Київської Русі IX ст. – початок XII ст.); період становлення та розвитку водоохоронного законодавства (кінець XVII ст. – початок XIX ст.); кодифікаційний період з моменту прийняття Основ Земельного законодавства Союзу РСР і союзних республік (1968 р.) та Основ водного законодавства Союзу РСР та Союзних Республік, які введені в дію з 1 вересня 1971 року. Ці нормативні акти заклали юридичну основу для проведення подальшої систематизації законодавства про правовий режим земель водного фонду України (кінець XIX ст. – початок XX ст.); сучасний період розвитку та кодифікації земельного та водного законодавства незалежної України (кінець XX – початок XXI ст., який триває по теперішній час);

– класифікацію земель водного фонду: а) природні земельні ділянки водного фонду, покриті водою (або покриті водою сезонно) та дно водних об'єктів, зайнятих морями, річками, озерами, ставками, болотами, а також острови; б) земельні ділянки водного фонду, які безпосередньо прилягають до водних об'єктів і за цільовим призначенням використовуються для належної експлуатації, охорони, захисних функцій водних об'єктів, водогосподарських споруд (прибережні захисні смуги, смуги відведення, берегові смуги водних шляхів, зони санітарної охорони) та для розміщення гідротехнічних, гідрометричних споруд, каналів на зрошувальних та осушувальних системах тощо; штучно створені земельні ділянки в межах прибережної захисної смуги чи смуги відведення, дно водних об'єктів, акваторії морських та річкових портів;

– чинне земельне законодавство не містить чітких юридичних критеріїв розмежування земель водного фонду з іншими категоріями земель. Системне тлумачення правових норм, дозволяє виявити характерні ознаки цих земель

як засади виокремлення їх у самостійну категорію, такі землі виступають як просторово-територіальний базис для розміщення та використання природних та штучних водних об'єктів, штучно створених земельних ділянок, гідротехнічних споруд водогосподарських об'єктів та виконують функції водоохоронної зони із спеціальним правовим режимом;

– характерні ознаки земель водного фонду вказують на різні види їх спеціального цільового використання та можливість знаходження у складі інших категорій земель: земель оздоровчого, сільськогосподарського призначення, земель морського та річкового транспорту тощо. Відсутність належного нормативно-понятійного апарату (зокрема, відсутність у законодавстві визначень «острів» та «штучно створена земельна ділянка») значно ускладнює пошук критеріїв розмежування земель водного фонду України із земельними ділянками інших категорій земель, що вказує на існування подвійного правового режиму різних категорій земель, який, в свою чергу, регламентує різний порядок використання й охорони земельних ділянок, що належать до тієї або іншої категорії земель.

Сучасний правовий стан використання цих земель, ще раз доводить неефективність системи поділу земель України на категорії за цільовим призначенням в сучасних умовах, та не враховує відповідні нормативні вимоги природоохоронного законодавства;

набули подальшого розвитку:

– рекомендації щодо належної систематизації та уніфікованого застосування норм земельного та водного законодавства, шляхом внесення змін стосовно складу земель водного фонду до ст. 58 Земельного кодексу України, ст. 4 Водного кодексу України та п. 2 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку користування землями водного фонду»;

– внесення змін до ч. 3 п. 2 ст. 3 «Сфера застосування оцінки впливу на довкілля» Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» та викласти у такій редакції: «створення штучних земельних ділянок на землях водного фонду»;

– за сучасних умов розвитку та комплексного характеру правовідносин земельного, екологічного, водного, господарського та містобудівного законодавства вважати більш прогресивним розподіл земель за їх спеціальним цільовим призначенням або функціональним зонуванням (в межах території населених пунктів) із дотриманням вимог дозволеного природоохоронного використання земельної ділянки, визначеного у містобудівній документації та документації із землеустрою;

– правова охорона штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду має базуватися на правових засадах концепції дозволеного використання. Суть такої концепції полягає в тому, що на такі ділянки має поширюватися спеціальний правовий режим господарської діяльності та природоохоронний режим використання у комплексі. Спеціальний правовий режим штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду, має бути закріплений на основі затвердженої відповідними державними органами та органами місцевого самоврядування нормативно-технічної документації

відповідно до вимог земельного, водного, екологічного, містобудівного законодавства, із встановленням конкретних обмежень прав землевласників та землекористувачів, а також охоронних зобов'язань спрямованих на вчинення відповідними суб'єктами конкретних дій щодо запобігання настанню можливих негативних наслідків для навколишнього природного середовища. Вказані обмеження та зобов'язання мають реєструватися у Державному земельному кадастрі.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані в роботі пропозиції та висновки можуть бути використані в:

- науково-дослідній сфері – для подальшого розроблення проблем правового режиму штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду, визначення нових напрямів розвитку законодавства в цій сфері;
- нормотворчій діяльності – як основа чинного законодавства України у сфері створення, використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду;
- правозастосовній діяльності – для вдосконалення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, здійснення державного контролю у сфері створення, використання та охорони таких земель;
- навчальному процесі – при підготовці навчально-методичних матеріалів та викладанні навчальної дисципліни «Земельне право», «Екологічне право», а також під час викладання навчальних дисциплін еколого-правового спрямування.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні висновки й практичні рекомендації, що містяться в дисертації, обговорювалися та були схвалені на: Міжнародній науково-практичній конференції «П'яті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є. В. Васьковського» (м. Одеса, 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах» (м. Запоріжжя, 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове регулювання суспільних відносин: перспективні напрями на шляху до сталого розвитку» (м. Київ, 2019 р.); науково-практичній конференції «Сучасні погляди на реформування законодавства» (м. Полтава, 2019 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сорок перші економіко-правові дискусії» (м. Львів, 2019 р.); V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених» (м. Одеса, 2019 р.).

Публікації. Основні результати дисертації відображено в 12 наукових працях, з яких 5 статей у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, стаття у науковому виданні іншої держави, 6 тез наукових доповідей.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів, які містять 8 підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 225 сторінок. Список використаних джерел налічує 239 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** розкрито сутність та обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, висвітлено зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань; визначено мету та завдання дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження, а також його методологічної основи; сформульовано основні наукові положення, які відображають наукову новизну одержаних результатів дослідження; аргументовано теоретичне та практичне значення одержаних результатів; надано відомості про їх апробацію та публікації.

Розділ 1 **«Теоретико-правова характеристика правового режиму земель водного фонду України»** складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Історичний огляд розвитку законодавства та правової доктрини щодо використання й охорони земель водного фонду»* досліджено історико-правові засади становлення законодавства у сфері використання та охорони земель водного фонду на різних етапах його розвитку на території нашої держави. З цією метою автором запропоновано власний поділ процесу кодифікації вітчизняного законодавства у сфері використання та охорони земель водного фонду за певними періодами. Запропонована періодизація є умовною, однак, відіграє важливу роль у з'ясуванні особливостей і перспектив розвитку та кодифікації законодавства у сфері використання та охорони земель водного фонду України. Вона дає можливість дослідити та обґрунтувати якісну своєрідність, взаємозв'язки та значення даних періодів у формуванні наукових концепцій та тенденцій розвитку і кодифікації досліджуваної законодавчої сфери.

Підрозділ 1.2 *«Правовий режим та склад земель водного фонду України»* присвячено дослідженню змісту правового режиму водного фонду як особливого виду правового режиму земель України. Доведено існування суперечностей стосовно визначення поняття й складу земель водного фонду, які потребують перегляду та уніфікації положень, задля одноманітного застосування норм з приводу використання й охорони цих земель. З метою належної систематизації земельного та водного законодавства, а також уніфікації їх положень, запропоновано внести зміни щодо складу земель водного фонду до ст. 58 Земельного кодексу України, ст. 4 Водного кодексу України та п. 2 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку користування землями водного фонду». Доведено, що чинне земельне законодавство не містить чітких юридичних критеріїв розмежування земель водного фонду з іншими категоріями земель. Визначено характерні ознаки цих земель як засади виокремлення їх у самостійну категорію. Зокрема, вони виступають в якості просторово-територіального базису для знаходження (розміщення) та використання природних та штучних водних об'єктів, гідротехнічних й водогосподарських споруд та виконують функції водоохоронної зони із специфічним правовим режимом.

У підрозділі 1.3 *«Суб'єкти прав на землі водного фонду України»* проаналізовано проблеми визначення кола суб'єктів прав на землі водного

фонду України, зокрема концептуальні розбіжності у визначенні суб'єктного складу учасників земельних відносин між Конституцією України, земельним, водним, екологічним, цивільним та господарським законодавством. Враховуючи багатофункціональне використання земель водного фонду, визначено коло суб'єктів прав на такі земельні ділянки, яке є досить широким. Виявлені прогалини у нормативному визначенні правового статусу окремих суб'єктів прав на землі водного фонду, зокрема правового статусу Адміністрації морських портів України.

Розділ 2 «Особливості правового режиму штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Правові проблеми визначення об'єкта правового регулювання штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду»* на основі аналізу літературних джерел та відповідного законодавства визначено ознаки штучно створеної земельної ділянки на землях водного фонду. Здобувач пропонує розглядати штучно створену земельну ділянку в якості правової фікції, на яку розповсюджується правовий режим природної земельної ділянки. Автором обґрунтовано необхідність застосування правової фікції як універсального правового інструменту, який надасть можливість змодельовати юридичний прийом визначення штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду, в якості самостійного об'єкта земельних правовідносин, шляхом персоніфікації (формування) з подальшим залученням таких земельних ділянок у майновий обіг. Здобувачем запропоновано під штучно створеною земельною ділянкою розуміти частину земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами, створену (наміту, насипану чи створену із застосуванням інших технологій) в тому числі й острови, на землях водного фонду та/або на земельних ділянках інших категорій земель, яка після її створення та формування у встановленому законодавством порядку, набуває правового статусу штучної земельної ділянки, правовий режим якої прирівнюється до правового режиму земельної ділянки природного походження.

Доведено, що цільове призначення (функціональне та дозволене використання) штучно створеної земельної ділянки на землях водного фонду має визначатися виключно за умови відповідності такого використання основному цільовому призначенню категорії земель водного фонду, на якій вона створена та на яку поширюється визначений законодавством спеціальний режим господарської та іншої діяльності із дозволеним видом використання у межах земель водного фонду.

У підрозділі 2.2 *«Підстави виникнення, здійснення і припинення земельних прав суб'єктів на штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду»* предметом аналізу є дії суб'єктів земельних відносин, спрямовані на виникнення, здійснення і припинення їх прав на штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду. Встановлено, що окремою підставою виникнення прав на штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду слід визнати створення штучної земельної ділянки на землях водного фонду та формування її як об'єкта цивільних прав в порядку передбаченому ст. 791

Земельного кодексу України, шляхом визначення її місця, площі, та внесення інформації про неї до Державного земельного кадастру. З огляду на стратегічне значення акваторій морських та річкових портів, запропоновано передавати штучно створені в їх акваторіях земельні ділянки у комунальну або державну власність у відповідності до вимог ст.117 Земельного кодексу України. Сформульовано положення про доцільність надання штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду суб'єктам приватного права лише на праві користування, крім випадків передбачених законом.

У підрозділі 2.3 *«Зарубіжний досвід правового регулювання створення та використання штучних земельних ділянок»* у світлі міжнародного, зокрема європейського досвіду та нормотворчої практики досліджуються питання формування правового інституту створення та використання штучних земельних ділянок в Україні. Зокрема, зроблено висновок, що в країнах Європи штучно створені земельні ділянки розглядаються переважно як споруда та об'єкт містобудівного законодавства та водного права. Виявлено, що у Конвенції ООН з морського права використовуються поняття штучний острів, споруди, конструкції, платформи та закріплено право прибережних держав зводити такі об'єкти, для розвідки й розроблення відповідних природних ресурсів та створення зон особливої охорони.

Розділ 3 «Правове забезпечення охорони та контролю за використанням штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду України» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Правове забезпечення охорони за використанням штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду»* правова охорона штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду досліджена як сукупність передбачених нормами права екологічних, економічних, організаційних, технічних та інших заходів, спрямованих на охорону земель як унікального природного ресурсу і просторово-територіального базису шляхом захисту земель від нецільового використання та самовільного зайняття, а також збереження їх кількісного та якісного складу, збереження ґрунтового покриву земельних ресурсів, екологічної цінності природних і набутих якостей земель шляхом недопущення в ході створення штучних земельних ділянок надмірного шкідливого впливу на землю як елемента довкілля, захисту земель від негативних впливів (забруднення, псування). Доведено, що правова охорона штучно утворених земельних ділянок має базуватися на засадах концепції дозволеного використання. На такі ділянки має поширюватися спеціальний режим господарської діяльності та природоохоронної зони у комплексі, на основі затвердженої нормативно-технічної документації відповідно до вимог земельного та водного законодавства, із встановленням конкретних обмежень прав землевласників та землекористувачів, а також охоронні зобов'язання спрямовані на вчинення відповідними суб'єктами конкретних дій щодо запобігання настанню можливих негативних наслідків для навколишнього природного середовища.

У підрозділі 3.2 *«Правове забезпечення контролю за використанням штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду»* проаналізовано

особливості реалізації однієї з найважливіших функцій державного управління у сфері використання та охорони земель, зокрема штучно створених земельних ділянок, на підставі чого внесено пропозиції про вдосконалення відповідного законодавства. Автором обґрунтовано, що контроль у галузі використання й охорони використання штучно створених земель, мають здійснювати державні органи спеціальної компетенції та органи місцевого самоврядування (самоврядний контроль). З огляду на складну комплексну правову природу штучно створеної земельної ділянки на землях водного фонду, надання дозволу на створення штучної земельної ділянки та державний контроль за їх використанням має здійснювати Державна служба з питань геодезії картографії та кадастру та Державна екологічна інспекція, за погодженням з Державним агентством водного господарства.

ВИСНОВКИ

У дисертація сформовано теоретичні узагальнення та результати комплексного дослідження земельного, екологічного та місто-будівного законодавства, на підставі яких сформульовано пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення законодавства у сфері правового регулювання використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду. Найбільш вагомими науковими результатами дисертації є такі:

1. Здійснено історичний огляд розвитку та кодифікації правового регулювання використання та охорони земель водного фонду на території сучасної України, який можна розподілити на такі періоди: докодифікаційний період з часів становлення та розвитку звичаєвого та писаного права (з часу стародавніх поселень V ст. до н. е. до періоду Київської Русі IX ст. – початок XII ст.); період становлення та розвитку водоохоронного законодавства (кінець XVII ст. – початок XIX ст.); кодифікаційний період з моменту прийняття Основ Земельного законодавства Союзу РСР і союзних республік (1968 р.) та Основ водного законодавства Союзу РСР та Союзних Республік», які введено в дію з 1 вересня 1971 року. Ці нормативні акти заклали юридичну основу для проведення подальшої систематизації законодавства про правовий режим земель водного фонду України (кінець XIX ст. – початок XX ст.); сучасний період розвитку та кодифікації земельного та водного законодавства незалежної України (кінець XX – початок XXI ст., який триває по теперішній час).

2. Визначено, що в нормативних актах чинного земельного та водного законодавства, існують суперечності щодо визначення й складу земель водного фонду, які потребують перегляду та уніфікації нормативних положень, задля одноманітного застосування норм з приводу використання й охорони цих земель на практиці. Аналіз земельно-водного законодавства дозволяє зробити наступну класифікацію земель водного фонду:

– природні земельні ділянки водного фонду, покриті водою (або покриті водою сезонно) та дно водних об'єктів, зайнятих морями, річками, озерами, ставками, болотами, а також острови;

– земельні ділянки водного фонду, які безпосередньо прилягають до водних об'єктів і за цільовим призначенням використовуються для належної експлуатації, охорони, захисних функцій водних об'єктів, водогосподарських споруд (прибережні захисні смуги, смуги відведення, берегові смуги водних шляхів, зони санітарної охорони) та для розміщення гідротехнічних, гідрометричних споруд, каналів на зрошувальних та осушувальних системах тощо;

– штучно створені земельні ділянки в межах прибережної захисної смуги чи смуги відведення, дна водних об'єктів, акваторій морських та річкових портів.

3. З'ясовано, що чинне земельне законодавство не містить чітких юридичних критеріїв розмежування земель водного фонду з іншими категоріями земель. Системне тлумачення правових норм дозволяє виявити характерні ознаки цих земель як засади виокремлення їх у самостійну категорію. Такі землі виступають як просторово-територіальний базис для розміщення та використання природних та штучних водних об'єктів, штучно створених земельних ділянок, гідротехнічних споруд і водогосподарських об'єктів та виконують функції водоохоронної зони із спеціальним правовим режимом.

4. Встановлено, що характерні ознаки земель водного фонду вказують на різні види їх спеціального цільового використання та можливість знаходження у складі інших категорій земель: земель оздоровчого, сільсько-господарського призначення, земель морського та річкового транспорту тощо. Відсутність належного нормативно-понятійного апарату (зокрема, відсутність у законодавстві визначень «острів» та «штучно створена земельна ділянка»), значно ускладнює пошук критеріїв розмежування земель водного фонду України із земельними ділянками інших категорій земель, що вказує на існування подвійного правового режиму різних категорій земель, який, в свою чергу, регламентує різний порядок використання й охорони земельних ділянок, що належать до тієї або іншої категорії земель.

5. Запропоновано за сучасних умов розвитку та комплексного характеру правовідносин земельного, екологічного, водного, господарського та містобудівного законодавства вважати більш прогресивним розподіл земель за їх спеціальним цільовим призначенням або функціональним зонуванням (в межах території населених пунктів) із дотриманням вимог дозволеного природоохоронного використання земельної ділянки, визначеного у містобудівній документації та документації із землеустрою.

6. Визначено, що багатофункціональне використання земель водного фонду обумовлює широке коло суб'єктів прав на такі земельні ділянки. До них належать фізичні і юридичні особи, територіальні громади. Спеціальні підрозділи Державного агентства водних ресурсів (державні підприємства – басейнові управління водних ресурсів), Адміністрація морського порту, органи управління річкового порту (нормативне визначення й правовий статус якого нині законодавством не визначено), державні рибогосподарські підприємства. Ініціатором створення штучної земельної ділянки на землях водного фонду можуть виступати Адміністрація морського порту України, адміністрація

річкового порту України, землевласники та землекористувачі земельної ділянки водного фонду.

7. Запропоновано юридичну категорію «штучно створена земельна ділянка на землях водного фонду» розглядати як прийом правової фікції. Застосування прийому правової фікції означає, що на штучно створену земельну ділянку розповсюджується та прирівнюється правовий режим природної земельної ділянки водного фонду.

8. Обґрунтовано, що застосування правової фікції надасть можливість змодельовати правовий інститут формування, використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду із спеціальним правовим режимом та визнання таких ділянок в якості самостійного об'єкта земельних правовідносин, шляхом визначення їх площі, меж, присвоєння їм кадастрового номера та внесення інформації до Державного земельного кадастру.

9. Запропоновано розглядати поняття «штучно створена земельна ділянка на землях водного фонду» як частину земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами, створену (намиту, насипану чи створену із застосуванням інших технологій), в тому числі й острови, на землях водного фонду, яка, після її створення та формування у встановленому законодавством порядку, набуває правового статусу земельної ділянки, правовий режим якої прирівнюється до природної земельної ділянки водного фонду.

Спеціальне цільове призначення (функціональне та дозволене використання) штучно створеної земельної ділянки має визначатися виключно за умови відповідності такого використання основному цільовому призначенню категорії земель водного фонду, на якій вона створена, та на яку поширюється визначений законодавством спеціальний режим господарської та іншої діяльності із дозволеним видом використання у межах земель водного фонду.

11. Встановлено, що під поняттям правового режиму штучно створеної земельної ділянки на землях водного фонду необхідно розуміти встановлений нормами земельного та екологічного законодавства особливий порядок використання штучно створених земельних ділянок землевласниками і землекористувачами з дотриманням спеціального режиму дозволеного використання, правові засади охорони та управління цих земель, а також встановлення спеціальної юридичної відповідальності за його порушення, що забезпечує охорону земель та водних об'єктів.

12. Визначено, що штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду мають важливе природоохоронне та стратегічне значення, враховуючи це після проходження процедури формування, мають передаватися у відповідності із вимогами земельного законодавства, у власність територіальних громад або у державну власність. Фізичні й юридичні особи можуть мати штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду, тільки на праві землекористування у випадках передбачених законом.

Дозвіл на створення штучної земельної ділянки на землях водного фонду має видаватися ініціатору створення центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері земельних

правовідносин за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері водного господарства або центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері морського і річкового транспорту.

13. Обґрунтовано, що правова охорона штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду, має базуватися на правових засадах концепції дозволеного використання. Суть такої концепції полягає в тому, що на такі ділянки має поширюватися спеціальний правовий режим господарської діяльності та природоохоронний режим використання у комплексі. Спеціальний правовий режим штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду має бути закріплений на основі затвердженної відповідними державними органами та органами місцевого самоврядування, нормативно-технічної документації відповідно до вимог земельного, водного, екологічного, містобудівного законодавства, із встановленням конкретних обмежень прав землевласників та землекористувачів, а також охоронних зобов'язань спрямованих на вчинення відповідними суб'єктами конкретних дій щодо запобігання настанню можливих негативних наслідків для навколишнього природного середовища. Вказані обмеження та зобов'язання мають реєструватися у Державному земельному кадастрі.

14. Для вдосконалення правового регулювання використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду запропоновано:

- розробити та прийняти Закон України «Про штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду», який би регулював засади та порядок створення, використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду, в тому числі в межах акваторії морських та річкових портів, для потреб будівництва, комплексного освоєння, оформлення дозвільної документації, порядку утримання, експлуатації, для розміщення портової інфраструктури й належного використання та охорони водних об'єктів;

- розробити та прийняти на виконання Закону України «Про штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду» постанову Кабінету Міністрів України «Про порядок створення штучних земельних ділянок на землях водного фонду», яка має закріплювати підстави та процедуру створення штучних земельних ділянок, з моменту надання відповідної земельної ділянки водного об'єкта в користування для створення штучної земельної ділянки на землях водного фонду ініціатору створення, до моменту реєстрації такої ділянки у Державному земельному кадастрі;

- з метою належної систематизації та уніфікованого застосування норм земельного та водного законодавства, необхідно внести зміни стосовно складу земель водного фонду до ст. 58 Земельного кодексу України, ст. 4 Водного кодексу України та п. 2 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку користування землями водного фонду»;

- внести зміни до ч. 3 п. 2 ст. 3 «Сфера застосування оцінки впливу на довкілля» Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» та викласти

у такій редакції «створення штучних земельних ділянок на землях водного фонду».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних:

1. Найда Д. І. Методи здійснення державного контролю за використанням та охороною земель житлової та громадської забудови на намівних територіях. Правова держава. 2016. № 22. С. 137–143.

2. Найда Д. І. Правові проблеми визначення об'єкта правового регулювання штучно створених земельних ділянок. Правова держава. 2017. № 27. С. 97–102.

3. Найда Д. І. Щодо визначення правового статусу й відповідного правового режиму штучно створених земельних ділянок. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2019. Вип. 38. С. 124–126.

4. Найда Д. І. Правові проблеми визначення штучно створеної земельної ділянки як різновиду земельної ділянки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2019. Вип. 56. Т. 1. С. 140–145.

5. Найда Д. І. Юридична відповідальність за порушення вимог використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду. Порівняльно-аналітичне право. 2019. № 4. С. 214–217.

Стаття у науковому виданні іншої держави

6. Найда Д. І. Загальні засади охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду. Jurnalul Juridic National: teorie si practica. 2019. № 5. С. 118–123.

Тези наукових доповідей:

7. Найда Д. І. Правові форми здійснення державного контролю за використанням та охороною земель житлової та громадської забудови. П'яті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є. В. Васьковського: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 22 травня 2015 року: тези доповіді. 2015. С. 323–328.

8. Найда Д. І. Щодо створення земельних ділянок на територіях, зайнятих територіальним морем України. Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах: Міжнародна науково-практична конференція, м. Запоріжжя, 23–24 серпня 2019 року: тези доповіді. Запоріжжя, 2019. С. 55–57.

9. Найда Д. І. Щодо визначення правового режиму штучно створених земельних ділянок. Правове регулювання суспільних відносин: перспективні напрями на шляху до сталого розвитку: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 4–5 жовтня 2019 року: тези доповіді. К., 2019. С. 58–60.

10. Найда Д. І. Особливості юридичної відповідальності у сфері використання й штучно створених земельних ділянок. Сучасні погляди

на реформування законодавства: науково-практична конференція, м. Полтава, 25–26 жовтня 2019 року: тези доповіді. Херсон, 2019. С. 24–27.

11. Найда Д. І. Щодо суб'єктів здійснення контролю за створенням штучних земельних ділянок водного фонду. Сорок перші економіко-правові дискусії: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, м. Львів, 29 жовтня 2019 року: тези доповіді. Львів, 2019. С. 119–121.

12. Найда Д. І. Правові проблеми визначення штучно створеної земельної ділянки як різновиду земельної ділянки. Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених: V Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Одеса, 15 листопада 2019 року: тези доповіді. Одеса, 2019. С. 58–61.

АНОТАЦІЯ

Найда Д. І. Правовий режим штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду в Україні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2020.

Дисертація є самостійною завершеною науковою працею, присвяченою комплексному та всебічному дослідженню правового режиму штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду в Україні. Робота містить теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми визначення та змісту правового режиму штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду в Україні.

Проаналізовано зміст наукових праць науковців земельного, екологічного, господарського права, що дозволило комплексно дослідити особливості правового режиму штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду в Україні та запропонувати авторські підходи до розкриття юридичної природи штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду в Україні.

За результатами дослідження проведено періодизацію розвитку та кодифікації правового регулювання використання та охорони земель водного фонду на території сучасної України. Проаналізовано історичний огляд та сучасний стан законодавчого забезпечення цієї сфери.

Розкрито ознаки та сформульовано визначення поняття «штучно створена земельна ділянка на землях водного фонду», визначено її особливості та спеціальне цільове призначення. Охарактеризовано правові проблеми визначення об'єкта правового регулювання штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду. Детально розглянуто правові підстави виникнення, здійснення і припинення земельних прав суб'єктів на штучно створені земельні ділянки на землях водного фонду. Значну увагу в дослідженні приділено правовому механізму охорони та контролю в галузі охорони та використання штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду.

Сформульовано науково обґрунтовані рекомендації і пропозиції щодо вдосконалення актів земельного та екологічного законодавства у сфері використання й охорони штучно створених земельних ділянок на землях водного фонду в Україні.

Ключові слова: землі водного фонду України, штучно створені земельні ділянки, штучна територія, Державний земельний кадастр, землі морських портів, водоохоронні зони, державний контроль за використанням та охороною земель водного фонду.

АННОТАЦИЯ

Найда Д. И. Правовой режим искусственно созданных земельных участков на землях водного фонда в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.06 «Земельное право; аграрное право; экологическое право; природоресурсное право». Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины. Киев, 2020.

Диссертация является самостоятельной завершённой научной работой, посвящённой комплексному и всестороннему исследованию правового режима искусственно созданных земельных участков на землях водного фонда в Украине.

На основании результатов исследования проведена периодизация развития и кодификации правового регулирования использования и охраны земель водного фонда на территории современной Украины. Проанализирована история развития и современное состояние законодательного обеспечения исследуемой сферы.

Раскрыты признаки и сформулированы определения понятия «искусственно созданный земельный участок на землях водного фонда», определены их особенности и специальное целевое назначение. Охарактеризованы правовые проблемы определения объекта правового регулирования искусственно созданных земельных участков на землях водного фонда. Детально рассмотрены правовые основания возникновения, осуществления и прекращения земельных прав субъектов на искусственно созданные земельные участки на землях водного фонда.

Сформулированы научно обоснованные рекомендации и предложения относительно усовершенствования актов земельного и экологического законодательства в сфере использования и охраны искусственно созданных земельных участков на землях водного фонда в Украине.

Ключевые слова: земли водного фонда Украины, искусственно созданные земельные участки, искусственная территория, Государственный земельный кадастр, земли морских портов, водоохранные зоны, государственный контроль за использованием и охраной земель водного фонда.

ANNOTATION

Naida D. I. Legal Regime of Artificially Created Land Plots on Land of Water Fund in Ukraine. – The Manuscript.

Thesis work for obtaining a scientific degree of Candidate in Law, specialty 12.00.06 «Land Law; Agrarian Law; Environmental Law; Natural Resource Law». National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv, 2020.

The dissertation is devoted to the comprehensive and comprehensive study of the legal regime of artificially created land plots on the lands of the water fund in Ukraine. The work contains a theoretical generaliz and a new solution to the scientific problem of determining and content of the legal regime of artificially created land plots on the land of the water fund in Ukraine.

The content of scientific works of land, ecological and economic law scholars was analyzed, which allowed to comprehensively study the peculiarities of the legal regime of artificially created land plots on the lands of the water fund in Ukraine and propose author's approaches to the disclosure of the legal nature of artificially created land plots on the lands of the water fund in Ukraine.

According to the results of the study, the periodization of the development and codification of the legal regulation of the use and protection of lands of the water fund on the territory of modern Ukraine has been carried out. The present state of the legislative provision of this sphere is analyzed.

The essence of such category as the artificially created land plot on the waters of the water fund, which is a part of the earth surface with established boundaries, a certain location, with certain rights, created for it (created, washed up, or created using other technologies) including islands, on the lands of the water fund, which after its creation and formation in accordance with the procedure established by law, acquires the legal status of the land plot, the legal regime of which is equivalent to the natural land plot of the water fund.

In the dissertation it is substantiated that the special purpose (functional and permitted use) of the artificially created land plot should be determined only on condition that such use corresponds to the main purpose of the category of lands of the water fund, on which it is created and to which the special regime of economic and other activity covered by the law applies with authorized use within the lands of the water fund, which is to establish specific restrictions on the rights of landowners and land users and fixing special events of complex legal protection of land, water and other natural resources on the basis of developed and approved by authorized state authority or local government planning documentation and documentation of land management.

It is presumed that the legal protection of artificially created land plots on the lands of the water fund is investigated as a set of environmental, economic, organizational, technical and other measures, envisaged by the norms, aimed at protecting the land as a unique natural resource and spatial-territorial basis by protecting the land from inappropriate use and unauthorized occupation, as well as preservation of their quantitative and qualitative composition, preservation of soil cover of land resources, ecological value of natural and acquired bones of the land

by preventing in the course of creation of artificial land plots, excessive adverse impact on the land as an element of the environment, protecting the land from negative impacts (pollution, damage).

It is proved that the legal protection of artificially formed land plots should be based on the concept of permitted use. Such areas should be subject to the special regime of economic activity and nature protection zone in the complex, on the basis of approved regulatory and technical documentation in accordance with the requirements of land and water legislation, with the establishment of specific restrictions on the rights of landowners and landusers, as well as security obligations aimed at the implementation of relevant sub-specific actions to prevent possible adverse effects on the environment.

Considering the complex legal nature of the artificially created land plot on the lands of the water fund, the licensing of the creation of the artificial land plot and state control over its use should be carried out by the State Service for Geodesy, Cartography and Cadastre and State Environmental Inspection, in agreement with the State Water Management Agency.

In order to improve the legal regulation of the use and protection of artificially created land plots on the lands of the water fund, it is proposed to develop and adopt the law of Ukraine «On artificially created land plots on the lands of the water fund», which would regulate the principles and procedure of creation, use and protection of artificially created land plots on the lands of the water fund, including, within the water area of seaports and river ports, for the needs of construction, complex development, preparation of permits, maintenance procedure, operation, for the deployment of port infrastructure and the proper use and protection of water bodies.

The signs and the definition of the concept of “artificially created land on the lands of the water fund” are formulated, their features and special purpose are defined. The legal problems of determination of the object of legal regulation of artificially created land plots on the lands of the water fund have been characterized. The legal grounds for the emergence, implementation and termination of land rights of subjects to artificially created land plots on the lands of the water fund are considered in detail. Considerable attention is paid to the legal mechanism of protection and control in the field of protection and use of artificially created land plots on the lands of the water fund.

The scientifically substantiated recommendations and proposals on the improvement of acts of land and environmental legislation in the sphere of the use and protection of artificially created land plots on land of the water fund in Ukraine are formulated.

Key words: land of the water fund of Ukraine, artificially created land plots, artificial land, state land cadastre, land of sea ports, water protection zones, state control over the use and protection of lands of the water fund.